

Zakona o zaštiti konkurencije. Na osnovu informacija dobijenih od potrošača i javnog informisanja, Komisija je sprovedla detaljnu istragu nekoliko benzinskih pumpi i proverila cene naftnih derivata na njima. Članovi Komisije pronašli su da su cene goriva iste na većini benzinskih stanica. Tokom razgovora koje je Komisija obavila sa njima, one su priznale da su se usmeno dogovorile o istoj ceni goriva. Komisija za zaštitu konkurencije Kosova je stoga donela rešenje o poništenju dogovora vlasnika benzinskih stanica o maloprodajnoj ceni goriva u opštini Vučitrn o utvrđivanju i nivelisanju cena goriva.

Makedonija

Državna pomoć

Slučaj–Mišljenje Komisije za zaštitu konkurencije o Zakonu o tehnološko industrijskim razvojnim zonama (TIRZ)³¹

Zakon o tehnološko industrijskim razvojnim zonama usvojen je 2007. godine. Prvi tekst zakona nije bio usklađen sa propisima o dodeli državne pomoći i zbog toga su održane konsultacije sa Evropskom komisijom kako bi se došlo do usaglašenosti. Komisija za zaštitu konkurencije (KZK) usvojila je 2007. godine mišljenje da je tekst zakona u suprotnosti sa Zakonom o državnoj pomoći i obavezama koje proističu iz pravnih tekovina. Nakon ovog mišljenja, sprovedeni su pregovori sa EK i trenutno je zakon usklađen sa pravnim tekovinama. Trenutni Zakon o TIRZ-ma predstavlja šemu pomoći koji je usklađen sa zakonskim propisima o dodeli regionalne državne pomoći, i ovim zakonom predviđene su pogodnosti za strane investiture u TIRZ-ma.

Crna Gora

Politika konkurencije

Slučaj – zloupotreba državnog položaja od strane Jugopetrol-a³²

Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore je 2012. godine pokrenula je postupak naknadne kontrole po službenoj dužnosti radi utvrđivanja postojanja radnje zloupotrebe dominantnog položaja izvršene od strane JSC Jugopetrol-a, Kotor. Prema nalazima istrage, Agencija je donela rešenje kojim je utvrdila da Jugopetrol ima dominantan položaj na relevantnom tržištu pružanju usluga skladištenje nafte i naftnih derivata morskim putem na relevantnom geografskom tržištu Luke Bar. Štaviše, privredno društvo Jugopetrol zloupotrebljava svoj dominantan položaj ograničavanjem tržišta na štetu potencijalnih korisnika ovih usluga, odbijajući poslovnu saradnju i davanje u zakup skladišta pod komercijalnim uslovima.

Srbija

Državna pomoć

Slučaj – Državna pomoć za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i profesionalnu rehabilitaciju³³

Komisija za kontrolu državne pomoći je 2010. godine donela je Rešenje kojim se dozvoljava dodela državne pomoći na osnovu Javnog poziva za dodelu sredstava po Programima preduzeća za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i profesionalnu rehabilitaciju. Komisija za kontrolu državne pomoći je zaključila u svom rešenju da je dodela ove pomoći u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Pomoć je iznosila 90.000.000,00 dinara u 2010. godini. Javni poziv predstavlja osnov za dodelu horizontalne državne pomoći za zapošljavanje, odnosno državne pomoći za naknadu dodatnih troškova zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

³⁰Odluka Komisije za zaštitu konkurencije Kosova o sumenom dogovoru ili koordiniranoj praksi izjednačavanja cena naftnih derivata u opštini Vučitrn http://ak.rks-gov.net/repository/docs/Vendimi_i_Vushtrise%20_Eng.pdf.

³¹Mišljenje Komisije za zaštitu konkurencije o nacrtu Zakona o tehnološko industrijskim razvojnim zonama, 2007 <http://kzk.gov.mk/images/Vestiiimages/446/%D0%9F%D0%A0%D0%95%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%98.PDF>.

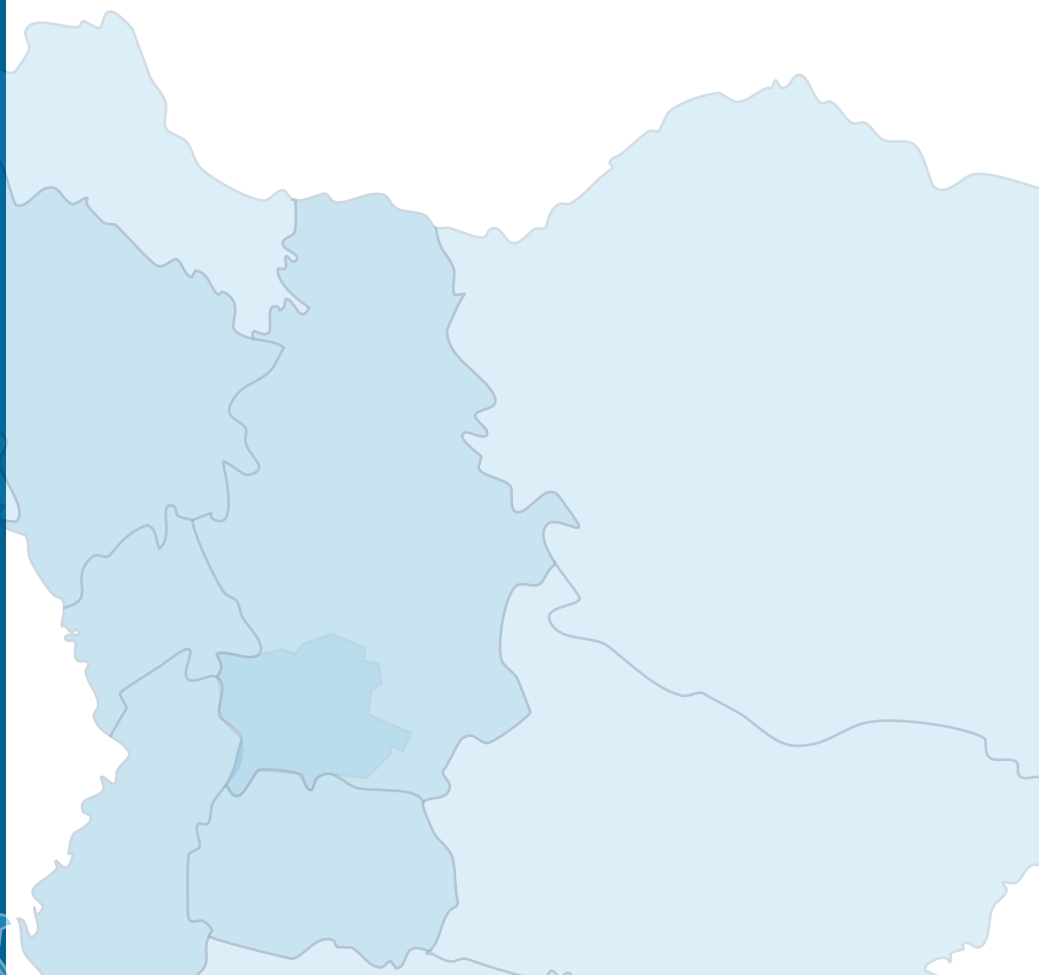
³²Rešenje Agencije Crne Gore za zaštitu konkurencije o zloupotrebi dominantnog položaja od strane Jugopetrol-a <http://www.azk.me/1/doc/zloupotrebe/Jugopetrol%20II.pdf>.

³³Rešenje Komisije za kontrolu državne pomoći Srbije o dodeli pomoći za zapošljavanje osoba sa invaliditetom <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/drzavna%20pomoc/VlIsednica/Resenje%20Komisije%20-%20Preduzeća%20za%20profesionalnu%20rehabilitaciju%20i%20zaposljavanje%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf>

2

DRUGI DEO

**STRANE DIREKTNE INVESTICIJE
I DRŽAVNA POMOĆ**

Definicija SDI i državne pomoći

Postoje brojne definicije SDI i državne pomoći, ali se definicije Svetske banke i EU smatraju široko prihvaćene, posebno uzimajući u obzir da su sve navedene zemlje kandidati ili teže da postanu članovi EU.

Kako se definišu SDI?

Prema EK, strane direktne investicije (SDI)³⁴ su prekogranične investicije koje ulaže direktan investitor sa namerom sticanja trajnog interesa u preduzeću koje je rezident u nekoj drugoj zemlji (SDI preduzeće). Međunarodne investicije su kategorišu kao SDI kada investitor poseduje najmanje 10% običnih akcija ili akcija sa pravom glasa, odnosno ekvivalenta u slučaju neinkorporiranih preduzeća.

Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj - OESR³⁵ definiše SDI kao prekogranične investicije rezidentnog subjekta u jednoj privredi sa ciljem sticanja trajnog interesa u preduzeću koje je rezident u nekoj drugoj privredi. Trajni interes ukazuje na postojanje dugoročnih odnosa saradnje između direktnog investitora i preduzeća, kao i značajan stepen uticaja direktnog investitora na upravljanje preduzećem. Vlasništvo nad najmanje 10% glasačkog prava, što predstavlja uticaj investitora, je osnovni kriterijum koji se primenjuje.

Svetska banka³⁶ na sličan način definiše strane direktne investicije kao neto priliv investicija u cilju sticanja trajnog upravljačkog interesa (10 procenata ili više akcija sa pravom glasa) u nekom preduzeću koje posluje u nekoj drugoj ekonomiji nego investitor. (To je zbir akcijskog kapitala, ponovnog ulaganja prihoda, ostalog dugoročnog kapitala, i kratkoročnog kapitala, kao što je prikazano na platnom bilansu)

Kako je državna pomoć definisana u EU?

Prema EK³⁷ državna pomoć je definisana kao prednost u bilo kom obliku dodeljena na selektivnoj osnovi bilo kom privrednom društvu od strane nacionalnih javnih organa. Da bi bila državna pomoć, mera mora da ima sledeće karakteristike: da je došlo do intervencije od strane države ili kroz državna sredstva koja mogu imati različite oblike (npr. subvencije, kamatne i poreske olakšice, garancije, državni holdinzi svih ili dela kompanije, ili pružanje roba i usluga po ovlašćenim uslovima, itd.); intervencija omogućava primaocu prednost na selektivnoj osnovi, na primer određenim kompanijama ili industrijskim sektorima, ili kompanijama koje se nalaze u određenim regionima; konkurencija je narušena ili možda narušena; postoji velika verovatnoća da će intervencija uticati na trgovinu između država članica.

Dakle, subvencije dodeljene pojedincima ili opšte mere koje važe za sva preduzeća nisu obuhvaćena ovom zabranom i ne predstavljaju državnu pomoć (primeri obuhvataju opšte mere oporezivanja ili propise o zapošljavanju).

³⁴http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=DSP_GLOSSARY_NOM_DTL_VIEW&StrNom=CODED2&StrLanguageCode=EN&IntKey=16701585&RdoSearch=BEGIN&TxtSearch=foreign&CboTheme=&IntCurrentPage=1.

³⁵<http://www.oecd-ilibrary.org/sites/factbook-2013-en/04/02/01/index.html?itemId=/content/chapter/factbook-2013-34-en>.

³⁶<http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>.

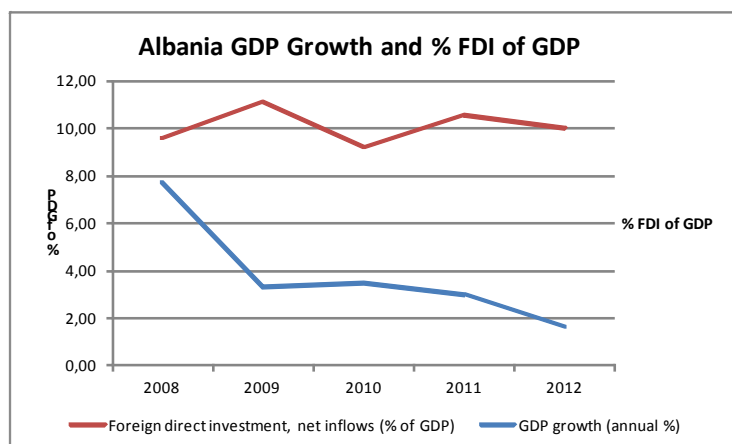
³⁷http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html.

Zemlje Zapadnog Balkana: Pregled

Albanija

Albanija	2008	2009	2010	2011	2012
Populacija (ukupno)	3.156.608	3.151.185	3.150.143	3.153.883	3.162.083
BDP (u USD)	12.968.652.891	12.118.580.597	11.858.166.295	12.959.563.902	12.648.095.824
Rast BDP-a (godišnje, u %)	7,70	3,30	3,50	3,00	1,60
Strane direktne investici-je, neto prilivi (% od BDP-a)	9,57	11,08	9,19	10,56	10,00
Strane direktne investici-je, neto prilivi (PB, u USD)	1.240.972.849	1.343.091.150	1.089.416.366	1.368.298.748	1.265.256.715

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI kao % BDP-a ukazuje na stabilan trend od 10% u poslednjih pet godina, značajno prevazilazeći pokazatelje godišnjeg rasta BDP-a koji pokazuju pad. Vrednost SDI u poslednjih pet godina pokazuje stabilnu vrednost od preko 1 milijarde USD na godišnjem nivou.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni koji uređuju poslovanje i strane investicije su:

- Zakon o stranim investicijama – koji obezbeđuje jednako postupanje prema domaćim i stranim investitorima
- Zakon o preduzećima i komercijalnim kompanijama (Zakon o privrednim društvima)
- Zakon o zaštiti konkurencije- cilj zakona je da zaštiti slobodnu i efikasnu konkurenciju na tržištu kroz utvrđivanje pravila o ponašanju preduzeća i utvrđuje odgovorne institucije za zaštitu konkurencije i njihove dužnosti
- Zakon o državnoj pomoći - (svi sektori sem poljoprivrede i ribarstva)
- Zakon o porezu na prihod
- Zakon o poreskom postupku

- Zakon o osnivanju i radu privrednih zona
- Zakon o PDV
- Zakon o državnoj pomoći – koji utvrđuje pravni osnov za osnivanje odgovornih struktura za kontrolu državne pomoći u Albaniji.
- Zakon o zaštiti konkurencije

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su sledeće:

- Agencija za investicioni razvoj Albanije (AIDA)- relativno nova državna agencija za razvoj sa ciljem povećanja konkurencije i privlačenje stranih investicija, kao i pružanje podrške razvoju malih i srednjih preduzeća, dok istovremeno predstavlja i jedinstveni šalter za sve usluge u vezi sa licenciranjem korisnika u privrednim zonama³⁸.
- Ministarstvo privrede, trgovine i energetike

Pregled politika državne moći i konkurencije

Sprovođenje i praćenje sprovođenja zakona o politici konkurencije vrši Telo za zaštitu konkurencije³⁹, nezavisno telo koje podnosi izveštaj Skupštini, a zaduženo je za politiku borbe protiv monopola i koncentracija.

Sprovođenje i praćenje sprovođenja zakona o državnoj pomoći vrši Odeljenje za državnu pomoć u Ministarstvu privrede, kao tehničko-administrativna struktura⁴⁰, dok je Komisija za državnu pomoć telo koje odnosi odluke⁴¹, i kojim predsedava Ministar privrede.

U Albaniji nisu predviđeni posebni podsticaji za strane investiture, ali sa najnovijim izmenama i dopunama zakona o stranim investitorima jednako se postupa prema domaćim i stranim investitorima. Posebne podsticajne mere su:

- Porez na dobit je 10 %
- Porez na dohodak, progresivno do 10%
- PDV je 20% (osim za medicinske usluge i lekove gde je 10%)
- Podsticaji za nove kapitalne investicije omogućavajući odlaganje plaćanja PDV-a do 12 meseci (ili duže ako investicije traju duže, pod određenim uslovima utvrđenim od strane Ministarstva finansija)
- Zakon o stranim investitorima predviđa sledeće podsticaje:
  - Jednako postupanje prema stranim i domaćim investitorima
  - Zaštita stranih investicija od direktne ili indirektno ekspropijacije ili nacionalizacije, osim u posebnim slučajevima utvrđenim zakonom u interesu javne namene
  - Pravo stranih investitora da iznesu sva sredstva i uloge
  - Sudska zaštita stranih investitora u pogledu zakonskih prava koja se odnose na njihova ulaganja.
  - Pozitivna diskriminacija stranih investitora, Vlada preko Odluke Saveta ministara predviđa zamenu stranog investitora u građanskom sporu sa trećim privatnim licima⁴²
  - Strana investiciona preduzeća mogu da budu vlasnici zemljišta⁴³
- Oslobođenje od plaćanja carinskih dažbina – za emigrante povratnike (osobe koje su živele u drugoj zemlji u periodu od namjanje 12 meseci u kontinuitetu i vraćaju se u Albaniju).
- Fond za razvoj konkurentnosti (AIDA) – sredstva za MSP-a na osnovu nadoknade troškova aktivnosti na promociji izvoza, 50% od troškova, do 1 miliona ALL⁴⁴ ;
- Fond za inovacije (AIDA) – sredstva za MSP-a za stručnjake da procene potrebe za inovacijama i tehnologijama, na osnovu nadoknade sredstava do 400 hiljada ALL

³⁸<http://www.aida.gov.al/>.

³⁹ www.caa.gov.al.

⁴⁰http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/financial_assistance/phare/evaluation/2013/23914_rep_albania.pdf.

⁴¹<http://www.mete.gov.al/mei/>.

⁴¹http://www.mete.gov.al/doc/web_fdi_report_english.pdf.

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Telo za zaštitu konkurencije i kontrolu državne pomoći podnosi Skupštini godišnji izveštaj, u skladu sa pravnim tekovinama EU.

Studija slučaja – Titan Cement Greece /Antea Cement Sh.A⁴⁵ proizvodnja cementa (PRIVATE, IFC & EBRD INVESTMENT)

Skupština Albanije je 2007. ratifikovala ugovor potpisan između kompanije TITAN Cement Grčka i nacionalnih organa o izgradnji cementare na lokaciji Boka e Kuqe. Titan je obezbedio prava na korišćenje zemljišta i miniranje narednih 99 godina. Titan Cement iz Grčke je 2008. pokrenuo grinfild investiciju vrednu 200 miliona EUR u Albaniji preko kompanije Antea Cement. Ovo je i dalje najveća strana investicija u zemlji. Investicija je realizovana uz podršku MFS-a i EBRD-a, gde TITAN ima 60% udela u novom preduzeću, a Međunarodna finansijska saradnja i Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj imaju ostalih 40%.Do sada je ova investicija obezbedila otvaranje 185 novih radnih mesta.

---

⁴³[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Doing_business_in_Albania_2012/\\$File/Doing_business_in_Albania_2012.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Doing_business_in_Albania_2012/$File/Doing_business_in_Albania_2012.pdf).

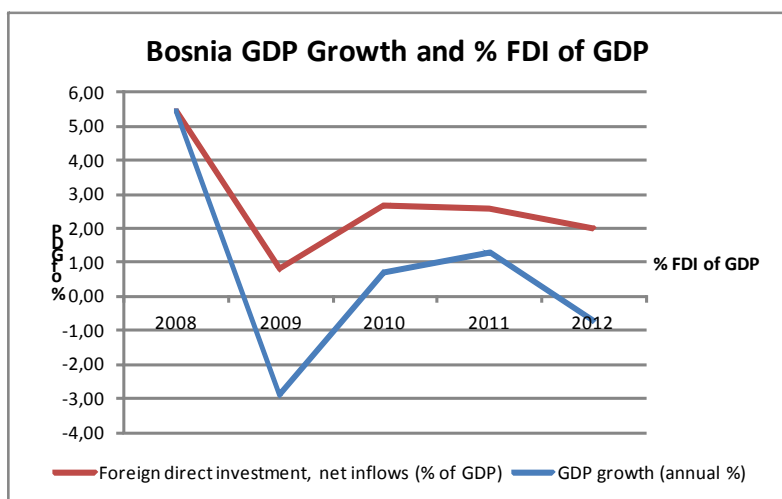
⁴⁴<http://aida.gov.al/?p=916>

⁴⁵<http://www.anteacement.com/default.asp?siteID=1&pageid=27&langid=2>.

Bosna i Hercegovina

Bosna	2008	2009	2010	2011	2012
Stanovništvo (ukupno)	3.861.201	3.853.446	3.845.929	3.839.322	3.833.916
BDP (u USD)	18.543.289.395	17.082.889.410	16.775.469.778	18.252.421.795	17.465.958.606
Rast BDP-a (godišnje, u %)	5,42	-2,91	0,70	1,30	-0,70
Strane direktne investici-je, neto prilivi (% od BDP-a)	5,42	0,81	2,65	2,57	2,00
Strane direktne investici-je, neto prilivi (PB, u USD)	1.004.852.660	138.511.020	443.840.207	468.733.719	349.607.723

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI mereni kao % u BDP pokazuju relativno stabilan trend od oko 2% značajno prevazilazeći pokazatelje godišnjeg rasta BDP-a. Izuzimajući 2008. godinu sa značajno velikom vrednošću SDI od preko 1 milijarde USD i izuzetno niske vrednosti od 138 miliona USD 2009. godine, ta vrednost iznosi oko 400 miliona USD.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni Bosne i Hercegovine⁴⁶ koji uređuju poslovanje i privlačenje SDI su:

- Zakon o politici direktnih stranih ulaganja

- Zakon o slobodnim zonama
- Zakon o konkurenciji
- Zakon o državnoj pomoći
- Zakon o sistemu državne pomoći
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata
- Zakon o privrednim društvima
- Zakon o koncesijama

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su:

- Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini (FIPA)
- Vlada BiH
- Za Republiku Srpsku – Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju, i Ministarstvo finansija

Pregled politika državne pomoći i konkurencije

Mere i politike za privlačenje i pružanje podrške stranim investitorima u BiH su sledeće:

- Jednako postupanje prema domaćim i stranim investitorima
- Strani investitori imaju pravo da prenesu u inostranstvo dobit koju su ostvarili od investicija u BiH
- Strani investitori mogu da budu vlasnici nekretnina u BiH
- Fond za podršku stranim investitorima osnovan je 2007. od strane Saveta ministara, i obezbeđuje finansijske podsticaje investitorima (zbog budžetskih ograničenja sredstva nisu dodeljena)
- Carinske olakšice – oslobođenje od plaćanja carinskih dažbina na opremu stranog investitora koja se uvozi kao deo osnovnog kapitala (osim putničkih vozila, automata za zabavu i za igre na sreću)
- Slobodne zone – oslobođenje od plaćanja PDV na uvoznu robu u slobodnim zonama i ne postoje carinske dažbine za opremu koja će se koristiti u proizvodnji u slobodnim zonama

Poreske olakšice u Federaciji BiH:

- Olakšice za plaćanje poreza na dobit
  - Privredno društvo koje je ostvarilo dobit izvozom preko 30% od ukupno ostvarene dobiti oslobođeno je plaćanja poreza na dobit za tu godinu
  - Privredno društvo za investicije u vrednosti od najmanje 20 miliona KM u periodu od 5 godina na teritoriji BiH oslobođeno je plaćanja poreza na dobit u periodu od pet godina počevši od prve godine ulaganja u kojoj je uloženo najmanje 4 miliona KM
  - Ako su 50% od ukupnog broja zaposlenih osobe sa invaliditetom i posebnim potrebama, na godišnjem nivou

Poreske olakšice u Republici Srpskoj:

- Smanjenje poreske stope za obim investicija u: opremu za proizvodne aktivnosti, postrojenja i nepokretnu imovinu koja se koristi za proizvodnju i obradu; smanjenje poreske stope za iznos plaćenog poreza na dohodak i obaveznih doprinosa za poslodavce koji otvore novih 30 radnih mesta u toku jedne

godine.

- Subvencije za zapošljavanje za: investicije čija je minimalna vrednost 2 miliona KM i kojom se obezbeđuje 30 novih radnih mesta u zavisnosti od razvijenosti oblasti, 3.500 KM po radnom mestu na teritoriji razvijenih i srednje razvijenih, i 5.000 KM na teritoriji nerazvijenih i izrazito nerazvijenih jedinica lokalne samouprave.

- Za investicije preko 25 miliona KM kojim se obezbeđuje 100 novih radnih mesta, bez obzira na stepen razvijenosti regiona, obezbeđuju se sredstva u iznosu od 15% od ukupne vrednosti investicije.

Podsticaji u Brčko distriktu na osnovu Zakona o podsticajima privrednog razvoja⁴⁷ u Brčko distriktu BiH:

- Nema taksi za isticanje firme
- Nadoknada plaćenih sudskih taksi vezanih za osnivanje priverdnog društva za novoosnovana preduzeća i preduzetnike;
- Nadoknada troškova za prava priključenja na elektroenergetsku mrežu, vodovodnu i kanalizacionu mrežu;
- Nadoknada plaćenih naknada za odobrenja za građenje i odobrenja za upotrebu objekta
- Nadoknada troškova u visini razlike u ceni električne energije iv ode koju plaća privredno društvo i cene koju plaćaju domaćinstva;
- Naknada uplaćenih doprinosa za zapošljavanje za novozaposlene radnike;
- Naknada zarade za vreme porodijskog odsustva u iznosu od 100%;
- Stimulisanje poslodavca u iznosu od 50% od ukupnih davanja za zdravstveno osiguranje novozaposlenih radnika
- Nadoknada u visini novih investicija uloženi u osnovna sredstva, a do visine utvrđenog i plaćenog poreza na dobit ili poreza na dohodak za tu godinu

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Konkurencijsko veće Bosne i Hercegovine⁴⁸ je nezavisno telo sa isključivim ovlašćenjem da sprovodi zakon o konkurenciji i odlučuje na osnovu slučaja. Konkurencijsko veće podnosi godišnji izveštaj Savetu ministara BiH. Veće za državnu pomoć je nedavno osnovano i još uvek nije počelo sa radom. Skupština ratifikuje Zakon o državnoj pomoći i osnivanju veća. .

Studija slučaja - RS Silicon doo Mrkonjić Grad

Italijanski investitor Metalleghe započeo je investicioni projekat izgradnje postrojenja za proizvodnju silicijuma u Mrkonjić Gradu, Republic Srpskoj. Pismo o nameri potpisali su 2013. investitor i premijer RS i gradonačelnik.

Investicija je procenjena na 30 miliona KM. Dodeljena je subvencija u iznosu od 9KM na osnovu Poziva za dodelu subvencije na osnovu Uredbe o uslovima i načinu realizacije programa podrške investicijama i zapošljavanju: (1) sredstva po novom radnom mestu u zavisnosti od stepena razvijenosti opštine (2) sredstva u iznosu od 15% od vrednosti investicije za investicije čija je vrednost preko 25 miliona KM i kojim se obezbeđuje najmanje 100 novih radnih mesta.

⁴⁶<http://www.doingbusiness.org/law-library/bosnia-and-herzegovina>

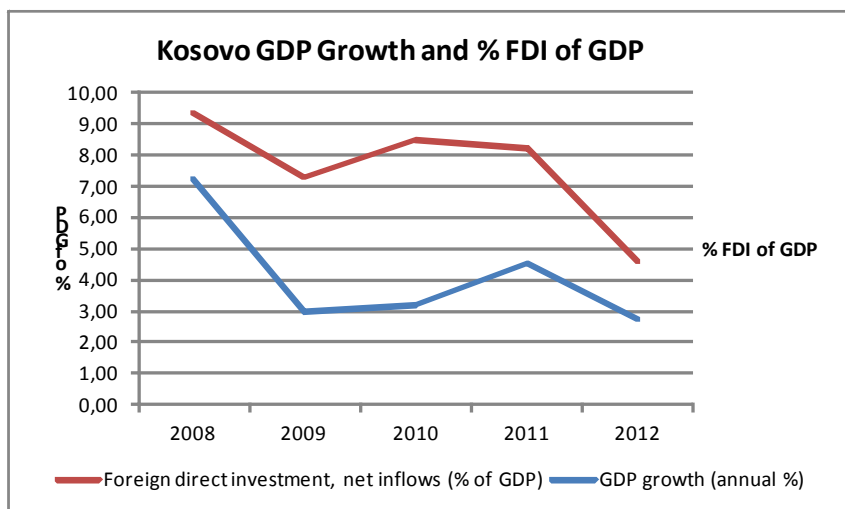
⁴⁷<http://skupstinabd.ba/zakoni/zakon-o-podsticaju-privrednog-razvoja-u-br-d.html>.

⁴⁸www.bihkonk.gov.ba.

Kosovo *

Kosovo*	*2008	2009	2010	2011	2012
Stanovništvo (ukupno)	1.747.383	1.761.474	1.775.680	1.790.957	1.806.366
BDP (u USD)	5.771.473.142	5.634.824.257	5.750.799.437	6.636.703.418	6.445.201.981
Rast BDP-a (godišnje, u %)	7,20	3,00	3,20	4,50	2,70
Strane direktne investicije, neto prilivi (% od BDP-a)	9,30	7,24	8,46	8,23	4,55
Strane direktne investicije, neto prilivi (PB, u USD)	536.790.832	408.068.783	486.596.952	546.217.229	293.195.750

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI mereni kao % u BDP pokazuju relativno stabilan trend između 5% i 8% na godišnjem nivou, prevazilazeći pokazatelje godišnjeg rasta BDP-a. Osim 2012. godine kada je bila niska vrednost SDI u iznosu manjem od 300 miliona USD, vrednost SDI na Kosovu iznosi između 4-5 miliona USD na godišnjem nivou.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni Kosova koji uređuju poslovanje i privlačenje SDI su:

- Zakon o stranim ulaganjima – kojim se uređuje jednako postupanje prema domaćim i stranim

investitorima

- Izmene i dopune Zakona o privrednim društvima
- Zakon o strancima
- Zakon o konkurenciji
- Zakon o zaštiti konkurencije
- Zakon o privrednim zonama
- Zakon o robi izuzetoj od carinskih dažbina i robi sa nultom stopom carinskih dažbina
- Zakon o porezu na dodatu vrednost
- Zakon o porezima na nepokretnosti
- Zakon o JPP i koncesijama
- Zakon o porezu na dohodak
- Zakon o lizingu
- Zakon o spoljnoj trgovini

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su:

- Agencija za promociju investicija na Kosovu (APIK)⁴⁹ je glavna državna institucija koja podržava strane investicije na Kosovu i promoviše izvoz. APIK pruža podršku međunarodnom poslovanju kao izvršna agencija Ministarstva trgovine i industrije. Agencija ima kancelarije u Prištini i Beču preko ECIKS-a (NVO koju podržava ADA).

Pregled politika državne pomoći i konkurencije

Sprovođenje i praćenje sprovođenja Zakona o zaštiti konkurencije vrši Komisija/Telo za zaštitu konkurencije⁵⁰. Zakon o kontroli državne pomoći i dalje nije usvojen na Kosovu.

U isto vreme, još uvek ne postoji jedinstven program subvencija na nacionalnom nivou. Mere za investicije jednako važe za strane i domaće investitore:

- Porez na dobit⁵¹ - poreski obveznici sa prihodom manjim od 50.000 EUR mogu da odaberu da li će biti oporezovani na osnovu realne dobiti sa 10% ili paušalnoj osnovi.

- Poreski obveznici sa prihodom manjim od 50.000 EUR moraju da plate: 3 posto od svakog bruto prihoda po kvartalu od trgovine, saobraćaja, poljoprivrede ili sličnih delatnosti, ali ne manje od 37,50 EUR po kvartalu; 5 posto od godišnjeg prihoda privrednog društva ostvarenog od pružanja usluga, stručnog osposobljavanja, zabave ili sličnih delatnosti ali na manje od 37,50 EUR po kvartalu; 10 posto od neto prihoda od iznajmljivanja po kvartalu, umanjen za bilo koji iznos koji je zadržan tokom tog kvartala

- Gubici se mogu prenositi do uzastopnih 7 godina

- Kredit poreza, porez na dohodak plaćen u inostranstvu od strane rezidenata kreditiraju se do maksimalnog iznosa poreske obaveze na Kosovu

- Stopa poreza na dohodak zavisi od godišnje vrednosti koja je progresivna i koju je zadržao poslodavac (od 0 do 10%)

- Određena roba je oslobođena od plaćanja carinskih dažbina

- Mogući podsticaji na lokalnom nivou u lokalnim privrednim zonama – posebne privredne zone koje nisu slobodne zone

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Agencija za konkurenciju Kosova sastavljena je od pet članova, predsednika komisije i četiri člana koja imenuje Skupština Republike Kosovo*. Agencija podnosi godišnji izveštaj Skupštini o svom radu.

Studija slučaja – Etlinger Štimlje (DONOR GRANT SUPPORTED INVESTMENT)

Kolm Pfluger/Etlinger – austrijski investitor za poljoprivrednu proizvodnju (povrće i prerađeno povrće u Štimlju, Kosovo*. Vrednost investicije je 500.000 evra, uz finansijsku pomoć Austrijske razvojne saradnje (ADC). Zajednička investicija obezbedila je 150 novih radnih mesta na Kosovu.

*Ova oznaka ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom SBUN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova

⁴⁹<http://www.invest-ks.org>.

⁵⁰<https://ak.rks-gov.net/?cid=2,11>.

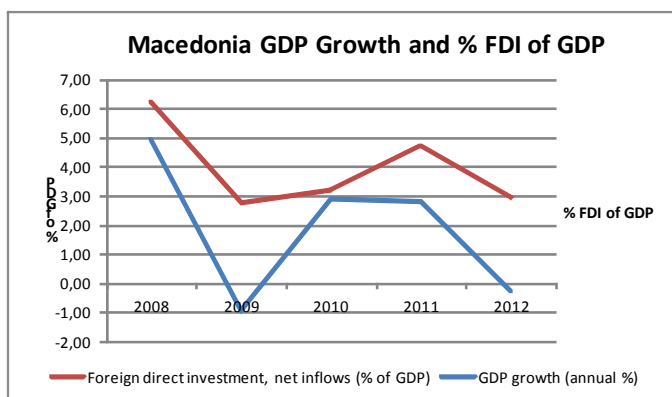
⁵¹http://www.kpmg.com/AL/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Brochures/Documents/2011-Investment-in-Kosovo*-web.pdf.

Makedonija

Makedonija	2008	2009	2010	2011	2012
Stanovništvo (ukupno)	2.098.769	2.100.558	2.102.216	2.103.890	2.105.575
BDP (u USD)	9.834.038.367	9.313.573.965	9.338.665.631	10.439.099.881	9.612.518.136
Rast BDP-a (godišnje, u %)	4,95	-0,92	2,89	2,84	-0,27
Strane direktne investicije, neto prilivi (% od BDP-a)	6,22	2,79	3,22	4,74	2,94
Strane direktne investicije , neto prilivi ⁵² (PB, u USD)	611.688.379	259.530.322	300.734.841	495.096.925	282.676.632

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI mereni kao % u BDP pokazuju stabilan trend između 3% i 5% , prevazilazeći ukupan godišnji rast BDP-a u poslednjih pet godina. Osim 2008. godine, SDI izražene u USD pokazuju stabilnu godišnju vrednost u iznosu od 260 miliona USD do 495 miliona USD.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni u Republici Makedoniji koji uređuju poslovanje i privlačenje SDI su:

- Zakon o zaštiti konkurencije – koji uređuje uslove konkurencije
- Zakon protiv nepoštene konkurencije – koji uređuje uslove poštene konkurencije
- Zakon o tehnološko industrijskim razvojnim zonama⁵³ - koji uređuje osnivanje i poslovanje unutar TIRZ-a
- Zakon o kontroli državne pomoći – koji uređuje vrste državne pomoći i uslove za dodeljivanje državne pomoći

- Zakon o privrednim društvima – koji uređuje osnivanje, vrstu i obaveze privrednih društava
- Zakon o porezu na dobit – koji uređuje poreske obaveze koje proističu od prihoda privrednih društava

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su:

- Agencija za strane investicije i promociju izvoza Republike Makedonije (Investirajte u Makedoniji)⁵⁴
- zvanična državna agencija zadužena za privlačenje i razvoj stranih investicija i promociju izvoza
- Uprava za tehnološko industrijske zone⁵⁵ - organ Republike Makedonije koji upravlja unifikacijom administrativnih poslova svih zona u Republici Makedoniji
- Ministri za privlačenje stranih direktnih investicija
- Ministarstvo privrede, sektor za privlačenje investicija

Pregled politika državne pomoći i konkurencije

Sprovođenje Zakona o zaštiti konkurencije i Zakona o kontroli državne pomoći, praćenje i kontrolu državne pomoći u Republici Makedoniji vrši Komisija za zaštitu konkurencije⁵⁶.

Najvažnije politike i mere za privlačenje SDI u Makedoniji su

- Paušalna poreska stopa 10%
- Poreske olakšice – nema poreza na dobit od ponovno uloženog prihoda pre oporezivanja
- Investicije u TIRZ-ama nude šemu državne pomoći kao regionalnu državnu pomoć:
  - Oslobođenje od plaćanja poreza na dobit i poreza na dohodak u periodu od prvih 10 godina;
  - Oslobođenje od plaćanja poreza na dodatu vrednost i carinskih dažbina za robu, sirovine, opremu i mašine do 500 hiljada EUR, dodeljeno kao podsticaj prema građevinskim troškovima u zavisnosti od vrednosti investicije i broja zaposlenih
  - Zakup zemljišta na 99 godina;
  - Bez troškova priključenja na prirodni gas, vodovnu mrežu, elektroenergetsku mrežu;
  - Oslobođenje od plaćanja komunalnih taksi lokalnoj samoupravi, kao i od plaćanja naknada za izdavanje odobrenja za izgradnju i zeleni carinski kanal za robu⁵⁷

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Komisija za zaštitu konkurencije je nezavisno državno telo sa svojstvom pravnog lica, koje je nezavisno u svom radu i procesu donošenja odluka. Komisija je sastavljena od predsednika i četiri člana koje imenuje i razrešava na petogodišnji mandat Skupština Republike Makedonije, sa pravom ponovog imenovanja.

Komisija za zaštitu konkurencije je obavezna da izradi i podnese Skupštini godišnji izveštaj koji sadrži detaljne informacije o njenom radu prema Zakonu o zaštiti konkurencije i Zakonu o kontroli državne pomoći.

U slučaju dodeljivanja državne pomoći, Agencija za strane investicije i promociju izvoza Republike Makedonije, u ime Vlade Makedonije, potpisuje ugovor sa investitorom.

Slučaj privrednog društva Kemet Electronics Makedonija DOOEL

24.07.2011 Kemet Electronics Makedonija Ltd. i Vlada Makedonije potpisali su ugovor o regionalnoj državnoj pomoći sa ciljem otvaranja novih radnih mesta povezanih sa investicijom.

Kemet Electronics, privredno društvo sa sedištem u UK za proizvodnju kondenzatora, započelo je sa radom 2012. u TIRZ Skoplje. Najavljena investicija (u dve faze) vredna je 25 miliona USD i planirano je zapošljavanje 500 radnika. Kemet Electronics namerava da proizvodi standardne kondenzatore, a u budućnosti da proširi svoju proizvodnju dodatnim proizvodima⁵⁸.

Maksimalna vrednost državne pomoći je utvrđena, 50% od bruto prihvatljivih troškova investicije ili 50% od troškova zarada za zaposlene za nova radna mesta u periodu od dve godine.

Prema godišnjem izveštaju za 2011. godinu KZK (Komisija za zaštitu konkurencije), na osnovu Rešenja 27/07/2011 ovo privredno društvo je za 2011. godinu dobilo državnu pomoć prema regionalnoj šemi u vrednosti od 2,05 miliona EUR⁵⁹.

Kemet electronics je dobilo sledeće olakšice⁶⁰: poreske olakšice (oslobodjenje od plaćanja poreza na dobit u periodu od 10 godina i poreza na dohodak u periodu od 10 godina, oslobodjenje od plaćanja PDV-a na uvoz robe i trgovinu unutar zone); carinske olakšice; nema naknade za uređenje građevinskog zemljišta; nema obaveze izgradnje skloništa i obaveza povezanih sa skloništim; oslobodjenje od dostavljanja garancije kao instrumenta za obezbeđenje carinskog duga.

---

⁵²FDI Neto prilivi predstavljaju zbir akcijskog kapitala, ponovnog ulaganja prihoda, ostalog drugoročnog kapitala i kratkoročnog kapitala, kao što je prikazano na platnom bilansu ⁵³<http://www.fez.gov.mk/tir-zones-law.html>

⁵⁴<http://www.investinmacedonia.com/node/33>.

⁵⁵<http://www.fez.gov.mk/dtirz-today.html>.

⁵⁶www.kzk.gov.mk.

⁵⁷<http://www.investinmacedonia.com/>.

⁵⁸<http://www.fez.gov.mk/kemet-160.html>.

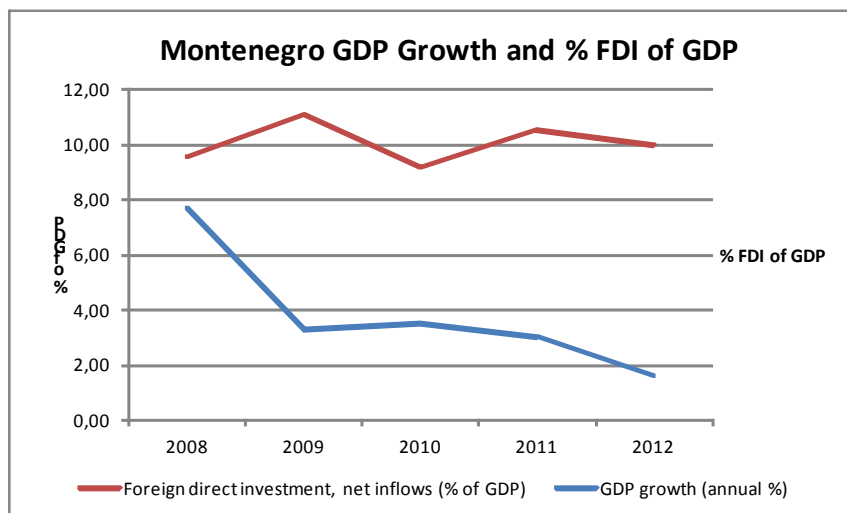
⁵⁹www.kzk.gov.mk.

⁶⁰<http://kzk.gov.mk/images/Vestiimages/971/%D0%9F%D0%A0%D0%95%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%98.pdf>.

Crna Gora

Crna Gora	2008	2009	2010	2011	2012
Stanovništvo (ukupno)	618.649	619.408	620.078	620.644	621.081
BDP (u USD)	4.519.731.947	4.157.852.772	4.114.780.574	4.501.811.520	4.373.170.812
Rast BDP-a (godišnje, u %)	6,90	-5,70	2,50	3,23	-0,55
Strane direktne investici-je, neto prilivi (% od BDP-a)	21,57	37,26	18,43	12,36	14,14
Strane direktne investici-je, neto prilivi (PB, u USD)	975.105.642	1.549.312.935	758.407.500	556.257.883	618.367.296

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI mereni kao % u BDP pokazuju stabilnu i značajnu vrednost u poslednjih pet godina, od maksimalnih 37% u 2009. do minimalnih 12% u 2011. značajno prevazilazeći postotak BDP-a na godišnjem nivou. Vrednost SDI u Crnoj Gori ukazuje na opadajući trend u poslednjih pet godina, ali ipak preko pola milijarde USD.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni Crne Gore koji uređuju poslovanje i privlačenje SDI su:

- Zakon o stranim ulaganjima
- Zakon o privrednim društvima

- Zakon o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom
- Zakon o slobodnik zonama
- Zakon o carinskoj tarifi
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica (Zakon o porezu na dobit preduzeća)
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica
- Zakon o kontroli državne pomoći
- Zakon o zaštiti konkurencije

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su:

- Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija⁶¹ (MIPA), državna investiciona agencija za promovisanje stranih investicija
- Ministarstvo privrede Crne Gore

Pregled politika državne pomoći i konkurencije⁶²

Mere politike za privlačenje stranih investicija u Crnoj Gori predviđene su u Strategiji privlačenja stranih investicija MIPA-e, koju je odobrila Vlada Crne Gore. Sprovođenje i praćenje sprovođenja Zakona o zaštiti konkurencije vrši Agencija za zaštitu konkurencije⁶³.

Posebne mere za investitore su:

- 100% oslobođenje od plaćanja poreza na dobit ili poreza na dohodak – za novosnovane privredne subjekte (ili poslovne jedinice) u privredno nerazvijenim opštinama koja obavljaju proizvodnu delatnost. Poresko oslobođenje ne donosi se na primarnu proizvodnju poljoprivrednih proizvoda, transport i brodogradnju, ribarstvo i sector čelika.

- Subvencije za određene kategorije nezaposlenih – perceptualno oslobođenje od plaćanja doprinosa za obavezno osiguranje i naknada za određene kategorije nezaposlenih određene starosti, koji se određeni period nalazi na evidenciji Službe, u određenoj poslovnoj zoni, itd.

- Lokalne poreske olakšice na nivou opština kao što su smanjenje: komunalnih i drugih poreza, povoljna cena zakupa/kupovine prostora za poslovnu zonu, poreza na nepokretnost, privatno-javna partnerstva, infrastrukturni projekti, itd.

- Podsticaji za korisnike Slobodne zone luka Bar⁶⁴ :

- korišćenje zemljišta i objekata po dugoročnom zakupu prema utvrđenim uslovima;
- unošenje robe u Zonu oslobođeno carine, carinskih dažbina i PDV-a;
- roba se može privremeno izneti iz Zone;
- na robu iz Zone plaća se carina i carinske dažbine samo na strane komponente u robi;
- oslobođenje od plaćanja poreza na dobit;
- slobodan transfer dobiti i depozita.

- Pored mera subvencionisanja za strane investicije, mere državne pomoći se generalno sprovode u sledećim oblicima: (1) horizontalna pomoć – u cilju restrukturiranja i unapređenja postojećih privrednih subjekata (2) vertikalna pomoć – podrška regionalnom razvoju kroz Investiciono-razvojni fond⁶⁵ (podrška sektoru MSP-a, infrastrukturnim projektima na nivou opština, itd.) i Zavod za zapošljavanje⁶⁶ (olakšice za nezaposlene).

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Prema Zakonu o stranim ulaganjima podsticanje i promocija stranih investicija koje doprinose ekonomskom razvoju Crne Gore sprovodi se na osnovu Strategije promocije stranih investicija koju je usvojila Vlada Crne Gore, dok promociju vrši Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija. Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore i Komisija za kontrolu državne pomoći odgovorni su pred Vlade i obavezni da podnesu godišnji izveštaj o svom radu Vladi i Skupštini Crne Gore.

Studija slučaja – Porto Montenegro nautička industrija /

Portomontenegro je matična luka za luksuzne jahte zajedno sa marinom i jedna od najvećih investicija u Crnoj Gori. Investitor kompanija Adriatic Marines je 2007. kupila marinu i brodogradilište Sava Kovačević - Arsenal za 23 miliona evra. Prema rečima investitora do sada je uloženo skoro 200 miliona evra i otvoreno preko 800 radnih mesta⁶⁷. Prema rečima investitora, kompanija nije direktno dobila nikakve posebne subvencije. Međutim, sektoru brodogradnje je u okviru sektorske državne pomoći dodeljeno 105.000,00 evra za 2012. godinu. Subvencije, uključujući i državnu pomoć za Crnu Goru su uglavnom usmerene ka domaćim privrednim društvima koji imaju problema u restrukturiranju.

Mlekara Šimšić

Prema Godišnjem izveštaju za 2012. godinu Komisije za kontrolu državne pomoći, domaća kompanija koja je dobila najveći pojedinačni podsticaj pod državnom pomoći za poljoprivredu – subvenciju, je mlekara „Šimšić“ – Danilovgrad, koja je u 2012. dobila subvenciju u iznosu od 248 hiljada EUR, pri čemu je ukupna vrednost subvencija za sektor mlekarstva iznosila 658 hiljada EUR. Ukupna vrednost državne pomoći za 2012. godinu bila je 41,9 miliona EUR.

Kontejnerski Terminal

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je 2011. dodelilo regionalnu državnu pomoć u iznosu od 787.000,00 EUR kompaniji Kontejnerski Terminal, u obliku garancije za kredit dobijen od strane EBRD-a u iznosu od 4.000.000,00 EUR⁶⁸.

⁶¹<http://www.mipa.co.me/>.

⁶²Strategija privlačenja stranih direktnih investicija 2013-2015.

⁶³<http://www.azzk.me/>.

⁶⁴<http://www.lukabar.me/eng/szona.htm>.

⁶⁵<http://www.irfcg.me/>.

⁶⁶<http://www.zzscg.org/home/default.asp>.

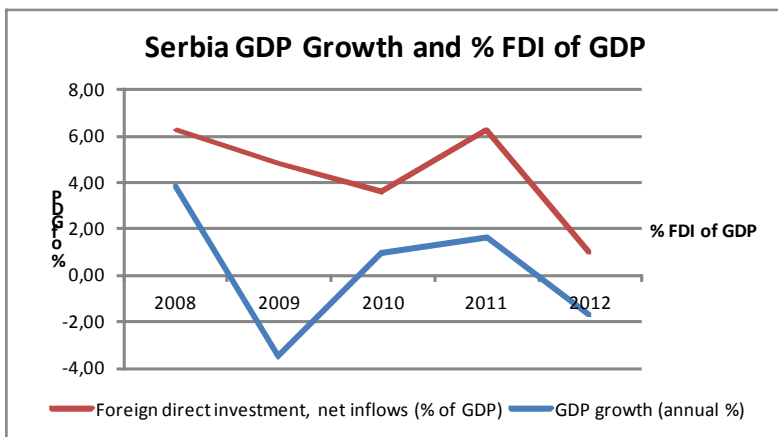
⁶⁷<http://www.vijesti.me/vijesti/korlet-ovakvo-brodogradiliste-bijelaj-je-prijetnja-zivotnu-sredinu-clanak-159738>.

⁶⁸<http://www.emim.org/files/3.pdf>.

Srbija

Srbija	2008	2009	2010	2011	2012
Stanovništvo (ukupno)	7.350.221	7.320.807	7.291.436	7.258.745	7.223.887
BDP (u USD)	47.760.580.366	40.249.479.880	36.990.001.284	43.291.846.196	37.488.935.010
Rast BDP-a (godišnje, u %)	3,80	-3,50	1,01	1,63	-1,70
Strane direktne investici-je, neto prilivi (% od BDP-a)	6,27	4,81	3,62	6,24	0,95
Strane direktne investici-je, neto prilivi (PB, u USD)	2.996.385.201	1.935.601.654	1.340.194.855	2.700.435.377	355.286.702

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Izvor: <http://data.worldbank.org>.

Pokazatelji SDI mereni kao % u BDP pokazuju da trend varira poslednjih pet godina, od maksimalnih 6% u 2008. do manje od 1% u 2012. prateći trend ukupnog godišnjeg rasta BDP-a u istom periodu. Osim 2012. godine, kada je vrednost SDI iznosila 355 miliona USD, tokom ostalog perioda godišnja vrednost SDI iznosila je između 1,34 milijarde USD i nešto manje od 3 milijarde USD, prevazilazeći godišnji rast BDP-a.

Pregled zakona i politika za privlačenje SDI

Najvažniji zakoni Srbije koji uređuju poslovanje i privlačenje SDI su:

- Zakon o zaštiti konkurencije – koji uređuje pravedne uslove konkurencije
- Zakon o kontroli državne pomoći – koji uređuje uslove i kontrolu državne u cilju zaštite konkurencije na tržištu, podsticanje privrednog razvoja (ne odnosi se na poljoprivredne proizvode i proizvode ribarstva)
- Zakon o slobodnim zonama – koji uređuje uspostavljanje i uloge slobodnih privrednih zona

- Zakon o privrednim društvima (Zakon o preduzećima) – koji uređuje osnivanje i obaveze svih formi privrednih društava
- Zakon o porezu na dobit – koji uređuje poreske obaveze regulates the tax obligations coming out of earning of the companies
- Carinski zakon – koji uređuje carinska pravila

Institucije koje su direktno nadležne za privlačenje SDI su:

- Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza Srbije (SIEPA) - je državna agencija za promociju direktnih stranih investicija, i pružanje podrške
- Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Srbije (AOFI)⁶⁹ – je državna izvozno kreditna agencija čiji je cilj promocija izvoza i razvoj ekonomskih odnosa sa inostranstvom
- Ministarstvo privrede – kroz gore navedene agencije
- Uprava za slobodne zone⁷⁰ - kao organ uprave u sastavu Ministarstva finansija, koji sprovodi state administration activities u oblasti slobodnih zona

Pregled politika državne pomoći i konkurencije

Sprovođenje i praćenje sprovođenja Zakona o zaštiti konkurencije vrši Komisija za zaštitu konkurencije⁷¹, a Sprovođenje i praćenje sprovođenja Zakona o kontroli državne pomoći vrši Komisija za kontrolu državne pomoći⁷² u sastavu Ministarstva finansija Republike Srbije, koja je sastavljena od predstavnika Ministarstva finansije, privrede, infrastrukture, zaštite životne sredine i Komisija za zaštitu konkurencije.

Posebne mere podrške investicijama u Srbiji su:

- Državne subvencije za grinfild i brunfild investicije - (važe za sve delatnosti osim primarne poljoprivrede, ugostiteljstva, maloprodaje i proizvodnje sintetičkih vlakana i uglja) u obliku bespovratnih državnih sredstava između 4 i 10 hiljada evra po novom radnom mestu u roku od 3 godine nakon potpisivanja ugovora o dodeli sredstava.
- Državne subvencije za velike investitore
  - ako je obim investicije preko 200 miliona evra i otvara najmanje 1.000 novih radnih mesta u periodu od 10 godina, nadoknađuje se do 17% od ukupne vrednosti investicije;
  - ako je obim investicije preko 100 miliona evra i otvara najmanje 300 novih radnih mesta u periodu od 10 godina, nadoknađuje se do 17% od vrednosti investicije;
  - ako je obim investicije između 50 i 100 miliona i otvara najmanje 300 novih radnih mesta u periodu od 10 godina, nadoknađuje se 2% od investicije
- Investicije srednjeg obima preko 30 miliona evra i otvaranje najmanje 150 novih radnih mesta u periodu od 10 godina, nadoknađuje se do 17% od ukupne vrednosti investicije
- Finansijske investicije u zavisnosti od sektora, nivou teritorijalnog razvoja, obimu investicije i najmanji broj otvorenih stalnih radnih mesta iznose od 4 do 20 hiljada evra po novom radnom mestu.
- Subvencije Nacionalne službe za zapošljavanje - za zapošljavanje, stručnu praksu i prekvalifikaciju, sredstva dostupna po zaposlenom / pripravniku
- Oslobođenje od poreza na dobit –izuzeće u periodu od 10 godina za velike kompanije, ako je ulaganje u osnovna sredstva preko 9 miliona evra i u period ulaganja zaposle najmanje 100 novih radnika, a za ulaganja u slabo razvijenim regionima oslobođenje od plaćanja poreza na dobit u periodu od 5 godina pod određenim uslovima

- Poreski krediti – porez na dobit umanjen za 20% (ili 40% za mala preduzeća) iznosa uloženog u osnovna sredstva u toku poreskog perioda, ali ne više od 33% (ili 70% za mala preduzeća) ukupne poreske obaveze u toku jedne godine. Ukoliko se ne iskoristi, može se preneti do 10 godina.

- Prenošenje gubitaka – do 5 godina

- Oslobođenje od plaćanja poreza na zarade i doprinose za socijalno osiguranje – do 3 ili 2 godine u zavisnosti od određene kategorije radnika

- Umanjenje godišnjeg poreza na dohodak za nerezidente u Srbiji, gde stopa zavisi od dohotka u poređenju sa prosečnom zaradom u Srbiji, oporezivanje se primenjuje ako je ostvareni dohodak veći od trostrukog iznosa prosečne godišnje zarade, po stopi od 10% i postotak se povećava kako se iznos povećava

- Prednosti slobodnih privrednih zona:

- Oslobođenje od plaćanja poreza na dodatu vrednost za prihod ostvaren kroz privredne aktivnosti unutar trenutno šest slobodnih zona: Subotica, Novi Sad, Zrenjanin, Šabac, Kragujevac i Piroć.

- Bescarinski uvoz: sirovine i poluproizvodi za izveznu proizvodnju u slobodnim privrednim zonama ili ovlašćen od strane carine za spoljnu preradu i proizvodnju uvezene opreme i mehanizacije koja je deo kapitala stranog investitora preduzeća u Srbiji.

- Obim dodatnih lokalnih podsticaja zavisi od lokacije: oslobođenje od plaćanja ili smanjenje naknade za zakup građevinskog zemljišta, plaćanje u ratama, uz prethodnu saglasnost Vlade Republike Srbije; olakšica za plaćanje naknade za uređenje građevinskog zemljišta; itd⁷³.

Uloga parlamenta u privlačenju SDI i politikama državne pomoći i konkurencije

Komisija za zaštitu konkurencije je samostalni državni organ koji za svoj rad odgovara Narodnoj skupštini, i obavezna je da izradi i podnese Narodnoj skupštini godišnji izveštaj koji će sadržati detaljne informacije o aktivnostima prema Zakonu o zaštiti konkurencije.

Zakoni o podsticajima se izglasavaju u Narodnoj skupštini, dok se tačni iznosi podrške utvrđuju kroz razne pravilnike i druge akte.

Slučaj FAS⁷⁴ FIAT Automobili Srbija

Najveća investicija u automobilske industriji u Srbiji kao deo Slobodne zone u Kragujevcu je projekat FIAT. Vrednost izvoza iz FIAT-a u 2013. godini procenjena je na preko 1,5 milijardu evra (prema SIEPA-i).

Protokol između Republike Srbije i Fiat automobile Srbija kojim se uređuje međusobni odnos predvideo je finansijsku podršku države u iznosu od 14 miliona evra (6 miliona evra za 2013. godinu i 8 miliona evra za 2014. godinu) pod uslovom da je Fiat ispunio svoju obavezu u pogledu otvaranja određenog broja novih radnih mesta. Kroz Uredbu o uslovima za podsticanje proizvodnje i potražnje za putnička vozila proizvedena u Srbiji u 2013. godini [23.03.2013]⁷⁵, i FIAT-u kao jedinom proizvođaču u Srbiji, subvencionisana je prodaja u vrednosti od preko 6 miliona EUR (720 miliona RSD) kroz: smanjenje cene novog modela „500L“ na domaćem tržištu za 3 hiljade evra po vozilu i obezbeđenjem da komercijalne banke i lizing kompanije obezbede finansiranje modela uz godišnju kamatu manju od 3%.

⁶⁹www.aofi.rs.

⁷⁰<http://www.usz.gov.rs/eng/o-nama.php>.

⁷¹ www.kzk.org.rs.

⁷²<http://www.mfin.gov.rs/pages/issue.php?id=7271>.

⁷³<http://www.usz.gov.rs/files/publikacije/Investment%20Incentives%20in%20Serbia%202013.pdf>.

⁷⁴<http://www.usz.gov.rs/eng/proizvodjaci.php>.

⁷⁵http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/dokumenti/2013/uredba_putnicka_vozila057_lat.pdf.

Praktične smernice za unapređenje parlamentarnog nadzora

A. Politika konkurencije i državna pomoć u zemljama Zapadnog Balkana

Prema izvršenoj proceni o trenutnom stanju u usklađivanju zakonodavstva i institucionalnog uređenja, najvažniji izazovi za parlamentarni nadzor nad politikom konkurencije i državnom pomoći u zemljama Zapadnog Balkana su: dalje isti.

- Jedan od glavnih izazova za usklađivanje politike konkurencije je neophodnost da se razviju i ojačaju kapaciteti nadležnih organa za zaštitu konkurencije i praćenje i kontrolu državne pomoći;
- Potpuno usklađivanje u ovoj oblasti zahteva fundamentalnu promenu u kulturi poslovanja;
- U pogledu politike državne pomoći, važno je da se shvati da državna pomoć nije besplatna. Niti ona predstavlja rešenje koje trenutno može da reši probleme. Poreski obveznici su ti koji na kraju moraju da finansiraju državnu pomoć i postoje oportunitetni troškovi. Dodeljivanje pomoći preduzećima podrazumeva uzimanje sredstava iz drugih oblasti politike. Državni resursi su ograničeni i oni su potrebni za mnoge bitne svrhe, kao što su obrazovni sistem, zdravstveni sistem, nacionalnu bezbednost, socijalnu zaštitu i druge. Stoga je neophodno da zemlje na transparentan način naprave izbor i odrede prioritet mera;
- Postoji potreba da se ojačaju instrumenti parlamentarnog nadzora nad politikom konkurencije i državnom pomoći.

Predlozi za unapređenje:

- Obaveza podnošenja godišnjeg izveštaja parlamentu od strane nadležnog organa predstavlja koristan alat za parlamentarni nadzor nad politikom konkurencije i politikom državne pomoći. Shodno tome, bilo bi korisno da se ovaj instrument uspostavi u zemljama gde ne postoji.
- Potrebno je da se ojača uloga parlamenta u kontroli državne pomoći izgradnjom kapaciteta za narodne poslanike, kao i za zaposlene u službama parlamenata
- Jedan od instrumenata parlamentarnog nadzora nad politikom državne pomoći je rasprava i praćenje kroz parlamentarne odbore za budžet i finansije. Stoga, potrebno je da se podigne svest narodnih poslanika i zaposlenih u službama parlamenta o elementima državne pomoći i pravilima za dodelu državne pomoći.

B. SDI i državna pomoć u zemljama Zapadnog Balkana

Uzimajući u obzir informacije date u ovom priručniku i sprovedenim procenama, možemo da predložimo sledeće praktične smernice za unapređenje parlamentarnog praćenja politika u oblasti državne pomoći, konkurencije i privlačenja stranih direktnih investicija u zemljama Zapadnog Balkana:

- Rasprava o SDI i nacionalnoj konkurenciji u globalnom svetu se i dalje smatra temom kojom treba da se bavi samo izvršna vlast.
- Parlamenti zemalja Zapadnih Balkana više pažnje posvećuju godišnjim izveštajima koje institucije naknadno (ex-post) dostavljaju i ograničene su u praćenju državne pomoći i privlačenja SDI.
- Izveštaji se više fokusiraju na ulazne i izlazne mere, bez traženja informacija od izvršne vlasti u vezi sa ishodom i sprovođenjem državne pomoći i politikama za privlačenje SDI.
- Ne postoji de-facto odgovarajuća analiza odnosa troškova i dobiti kako bi se bolje razumelo zašto izvršna vlast predlaže nodređenu politiku i meru za državnu pomoć i privlačenje SDI.
- Ne postoje debate ili odgovarajuće politike naredne generacije predložene od strane izvršne vlasti o tome kako integrisati SDI sa nacionalnim privredama i kako uključiti domaća preduzeća u lanac snabdevanja.

Predlozi za unapređenje:

- Parlamenti treba da se ranije uključe u proces pripremanja državne pomoći i privlačenja SDI od strane izvršne vlasti. Parlament je pravo mesto da se razgovara o svim aspektima državne pomoći i privlačenja SDI pre nego što ih izvršna vlast sprovede.
- U okviru godišnjih izveštaja koje podnose odgovarajuće institucije u vezi sa državnom pomoći i privlačenju SDI, takođe treba da se izveštava o analizi efikasnosti i efektivnosti SDI
- Parlamenti treba da traže od izvršne vlasti da pripremi odgovarajuće naknadne analize odnosa troškova i dobiti svake predložene politike državne pomoći i SDI.

Privlačenje SDI i politike državne pomoći predstavljaju veoma specifičan deo javnih finansija koji zaslužuje efikasnu i efektivnu parlamentarnu kontrolu, ili će u suprotnom završiti u ministarstvima koja daju diskrecione koncesije SDI na način na koji oni smatraju odgovarajućim umesto vođenja socijalno-ekonomske politike za bolji učinak nacionalne ekonomije.

Bibliografija:

1. Politika konkurencije i građanin, Evropska komisija, 2000;
2. Sažeci zakonskih propisa, konkurencija
http://europa.eu/legislation_summaries/competition/index_en.htm;
3. Ugovor o funkcionisanju Evropske unije [prečišćena verzija 2012] [Službeni list C 326 od 26. oktobra 2012. god.];
4. Politika konkurencije EU i potrošač, Evropska komisija;
5. Vodič za glavne upravne strukture potrebne za sprovođenje pravnih tekovina EU;
6. Relevantni zakoni o zaštiti konkurencije zemalja Zapadnog Balkana;
7. Izveštaji Evropske komisije o napretku zemalja Zapadnog Balkana za 2013. godinu;
8. Relevantni zakoni o državnoj pomoći zemalja Zapadnog Balkana;
9. Sažeci zakonskih propisa, državna pomoć
http://europa.eu/legislation_summaries/competition/state_aid/index_en.htm;
10. Izveštaj o popisu postojećih šema državne pomoći u Albaniji;
11. Zaključak Konkurencijskog veća BiH o odbacivanju prijave koncentracije privrednog subjekta Etihad Airways P.J.S.C., Abu Dhabi, Ujedinjeni Arapski Emirati i Republike Srbije koju zastupa Vlada Republike Srbije;
12. Rešenje Komisije za zaštitu konkurencije Kosova o usmenom odgovoru ili koordinisanoj praksi izjednačavanja cena naftnih derivata u opštini Vučitrn;
13. Mišljenje Komisije za zaštitu konkurencije Makedonije o nacrtu Zakona o tehnološko industrijskim razvojnim zonama , 2007;
14. Odluke Agencije za zaštitu konkurencije Crne Gore o zloupotrebi dominantnog položaja od strane Jugopetrola;
15. Odluka Komisije za kontrolu državne pomoći Republike Srbije o šemi pomoći za zapošljavanja osoba sa invaliditetom, 2011;
16. Agencija za strane investicije i promociju izvoza Republike Makedonije, <http://www.investinmacedonia.com/node/33>, pristupljeno u februaru 2014;
17. Agencija za zaštitu konkurencije, Crna Gora <http://www.azk.me/>, pristupljeno u februaru 2014;
18. Telo za zaštitu konkurencije Albanije, www.caa.gov.al, pristupljeno u februaru 2014;
19. Agencija za razvoj investicija Albanije, <http://www.aida.gov.al/>, pristupljeno u februaru 2014;
20. Bosna i Hercegovina, Skupština Brčko distrikta, Zakon o podsticajima privrednog razvoja u Brčko distriktu, <http://skupstinabd.ba/zakoni/zakon-o-podsticaju-privrednog-razvoja-u-br-d.html>, pristupljeno u februaru 2014;
21. Centralni registar Makedonije, Registar direktnih investicija <http://www.crm.com.mk/DS/default.aspx?MainId=1&CatID=71>, pristupljeno u februaru 2014;
22. Komisija za zaštitu konkurencije, Makedonija www.kzk.gov.mk, pristupljeno u februaru 2014;
23. Komisija za zaštitu konkurencije, Makedonija Odluka o državnoj pomoći, 2011 <http://kzk.gov.mk/images/Vestiiimages/971/%D0%9F%D0%A0%D0%95%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%98.pdf>, pristupljeno u februaru 2014;
24. Komisija za zaštitu konkurencije, Srbija, www.kzk.org.rs, pristupljeno u februaru 2014;

25. Konkurencijsko veće Bosne i Hercegovine, www.bihkonk.gov.ba, pristupljeno u februaru 2014;
26. Direkcija za tehnološko industrijske razvojne zone, Makedonija, <http://www.fez.gov.mk/dtirz-today.html>, pristupljeno u februaru 2014;
27. Uprava za tehnološko industrijske razvojne zone, Makedonija, <http://www.fez.gov.mk/kemet-160.html>, pristupljeno u februaru 2014;
28. Uprava za tehnološko industrijske razvojne zone, Makedonija, <http://www.fez.gov.mk/tir-zones-law.html>, pristupljeno u februaru 2014;
29. Zavod za zapošljavanje Crne Gore, <http://www.zzzcg.org/home/default.asp>, pristupljeno u februaru 2014;
30. Ernst & Young, Izveštaj o poslovanju za 2012. u Albaniji (Doing Business in Albania 2012 Report), [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Doing_business_in_Albania_2012/\\$File/Doing_business_in_Albania_2012.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Doing_business_in_Albania_2012/$File/Doing_business_in_Albania_2012.pdf), pristupljeno u februaru 2014;
31. Evropska komisija, Radni dokument Komisije – Izveštaj o napretku Albanije za 2012, 2012 http://www.akti.gov.al/documents/al_rapport_2012_en.pdf, pristupljeno u februaru 2014;
32. Evropska komisija, Generalni direktorat za proširenje, IPA prelazna evaluacija i meta evaluacija IPA pomoći, Izveštaj za Albaniju, jun 2013, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/financial_assistance/phare/evaluation/2013/23914_rep_albania.pdf, pristupljeno u februaru 2014;
33. Evropska komisija, ERAWATCH, Mere podrške, Fond za konkurentnost Albanije http://erawatch.jrc.ec.europa.eu/erawatch/opencms/information/country_pages/al/supportmeasure/support_0011, pristupljeno u februaru 2014;
34. Evropski Pokret, Jačanje kapaciteta civilnog društva za doprinos evropskoj integraciji i procesu pristupanja, Studija politike, Državna pomoć u Crnoj Gori, 2012, Turković Bisera, <http://www.emim.org/files/3.pdf>, pristupljeno u februaru 2014;
35. Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini, <http://www.fipa.gov.ba/>, pristupljeno u februaru 2014;
36. Međunarodna mreža za zaštitu konkurencije <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/members/member-directory.aspx>, pristupljeno u februaru 2014;
37. Međunarodna finansijska saradnja (IFC), Poslovanje, Merenje propisa poslovanja, Bosna i Hercegovina, <http://www.doingbusiness.org/law-library/bosnia-and-herzegovina>, pristupljeno u februaru 2014;
38. Investiciono-razvojni fond Crne Gore, <http://www.irfcg.me/>, pristupljeno u februaru 2014;
39. Investicioni podsticaji u Srbiji, januar 2013, Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza Srbije SIEPA, <http://www.usz.gov.rs/files/publikacije/Investment%20Incentives%20in%20Serbia%202013.pdf>, pristupljeno u februaru 2014;
40. Agencija za promociju investicija na Kosovu (APIK), kancelarija u Beču – sprovodi ECIKS http://www.eciks.org/english/publications/investing_in_kosovo_2010/top5.html, pristupljeno u februaru 2014;
41. Telo za zaštitu konkurencije Kosova <https://ak.rks-gov.net/?cid=2,11>, pristupljeno u februaru 2014;
42. KPMG, Kosovo Investiranje na Kosovu, 2011, <http://www.kpmg.com/AL/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Brochures/Documents/2011-Investment-in-Kosovo-web.pdf>, pristupljeno u februaru 2014;
43. Ministarstvo privredne trgovine i energetike, Albanija, <http://www.mete.gov.al/mei/>, pristupljeno u februaru 2014;
44. Ministarstvo finansija Republike Srbije, Uprava za slobodne zone, <http://www.usz.gov.rs/eng/o->

nama.php, pristupljeno u februaru 2014;

45. Ministarstvo finansija Republike Srbije, Komisija za kontrolu državne pomoći <http://www.mfin.gov.rs/pages/issue.php?id=7271>, pristupljeno u februaru 2014;

46. Ministarstvo finansija Republike Srbije, Uprava za slobodne zone, Poslovanje u zonama <http://www.usz.gov.rs/eng/proizvodjaci.php>, pristupljeno u februaru 2014;

47. Ministarstvo trgovine i industrije Kosova, Agencija za promociju investicija na Kosovu (APIK) <http://www.invest-ks.org>, pristupljeno u februaru 2014;

48. Agencija Crne Gore za promociju investicija, <http://www.mipa.co.me/>, pristupljeno u februaru 2014;

49. Agencija Crne Gore za promociju investicija, Strategija privlačenja stranih direktnih investicija 2013-2015, mart 2013, <http://www.gov.me/biblioteka/strategije>, pristupljeno u februaru 2014;

50. Luka Bar, Zakon o slobodnim zonama, Crna Gora <http://www.lukabar.me/eng/szona.htm>, pristupljeno u februaru 2014;

51. Uredba o uslovima i načinu podsticanja proizvodnje i prodaje putničkih vozila proizvedenih u Republici Srbiji u 2013. godini, http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/dokumenti/2013/uredba_putnicka_vozila057_lat.pdf, pristupljeno u februaru 2014;

52. Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Srbije, www.aofi.rs, pristupljeno u februaru 2014;

53. Svetska banka, Open Data, <http://data.worldbank.org>, pristupljeno u februaru 2014;

54. Titan, Antea Cement SH. A, <http://www.anteacement.com/default.asp?siteID=1&pageid=27&langid=2>, pristupljeno u februaru 2014;

55. UNCTAD, UNDP Albanija, Izveštaj o stranim direktnim investicijama u Albaniji, 2011, http://www.mete.gov.al/doc/web_fdi_report_english.pdf, pristupljeno u februaru 2014;

56. Vjesti, online, članak: Korlet: Ovakvo brodogradilište u Bijeloj je pretnja za životnu sredinu, 11.11.2013 <http://www.vijesti.me/vijesti/korlet-ovakvo-brodogradiliste-bijeloj-je-prijetnja-zivotnu-sredinu-clanak-159738>, pristupljeno u februaru 2014;

